

Asia: VN/20800/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi EU:n vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annettua asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Uudistettu laki liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta. Lailla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin Euroopan unionin vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta ja direktiivin 2014/94/EU kumoamisesta annettua asetusta. Samalla laki liikenteessä käytettävien vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelusta kumottaisiin. Lisäksi tehtäisiin joitakin uuden lainsäädännön edellyttämiä teknisiä päivityksiä kahteen muuhun lakiin.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Ehdotuksen 5 §:ssä on sinänsä asianmukaisesti sidottu salassa pidettävien tietojen saaminen niiden välttämättömyyteen liikenne- ja viestintäviraston tehtävien hoitamisessa. Säännös on kuitenkin melko epämääräinen koostuen ainoastaan viittauksista viraston tehtäviin, toimijoihin, ehdotetussa laissa tarkoitettua toimintaa koskeviin EU-säädöksiin ja määräyksiin. Myös pykälän perustelut ovat erittäin niukat ja lähinnä toistavat säännöksen sanamuodot.

Huomio kiinnittyy ensinnäkin siihen, että tietojensaantia ei ole sidottu viraston valvontatehtäviin vaan kaikkiin sen tässä laissa säädettyihin tehtäviin (vrt. perustelut s. 19). Valvonta- ja tiedonsaantisäännösten yhteyttä olisi syytä täsmentää, vaikkei ehdotetussa laissa muutoin laajoista viranomaistehtävistä säädettäisikään. Toisekseen tiedonsaantioikeus on kiinnitetty ”kaikkiin niihin toimijoihin”, joiden ”velvollisuuksista” säädetään ”tässä laissa tai siinä tarkoitettua toimintaa koskevissa EU-säädöksissä”. Onko selvää, keitä tämä pykälä velvoittaa ja mitä ”tässä laissa tarkoitettulla toiminnalla” tarkoitetaan?

Esimerkiksi uuden kansallisen säädöksen ainoa ”toimijoihin” kohdistuva velvoite olisi 3 §:ssä säädetyn tavoin käyttää polttoaineiden hintojen esittämisessä tiettyä menetelmää. Jää epäselväksi, miksi tämän velvoitteen valvonta voisi edellyttää salassa pidettäviä tietoja. Toisaalta valvontasäännöksessä (4 §) viitatuissa artikloissa on hyvin erilaisia velvoitteita niin

moottoriajoneuvojen valmistajille kuin vaikkapa vetytankkausasteiden ylläpitäjillekin. Asianmukaista olisi vähintään esimerkein pykälän perusteluissa kuvata, millaisia tilanteita, velvoitteita ja toimijoita salassapidon murtava pykälä koskisi ja velvoittaisi.

Kolmanneksi perusteluissa olisi syytä tuoda esiin esimerkein, minkälaisia salassa pidettäviä tietoja tässä tarkoitetaan, eli mitkä tiedot voisivat olla säännöksessä tarkoitettulla tavalla välttämättömiä viraston valvontatehtävän hoitamiseksi. Kun sekä potentiaalisten tiedonantovelvollisten joukko, että tarkoitettu toiminta jäävät epätasmoisiksi, on ehdotuksen perusteella vaikeaa arvioida, miksi ja missä tilanteissa salassapitosäännösten murtamista pidetään välttämättömänä ja onko esitysluonnoksessa tehty arvio asianmukainen.

Lisäksi, kun tietojen antajina olisi nähtävästi yksityiset tahot, voisi säännöstä olla syytä täsmentää salassa pidettävien tietojen saamisesta ”pyynnöstä”.

Hallinnolliset seuraamukset

Hallinnollisten seuraamusten mahdollisista kohteista olisi 7 §:ssä säädetty vastaavalla, melko epätasmoiseksi jäävällä tavalla kuin salassa pidettävien tietojen antamiseen velvoitetuista toimijoistakin. Olisi hyvä, jos näiden säännösten soveltamisalaa voisi vähintään kohteidensa osalta jotenkin täsmentää.

Ehdotettu seuraamussääntely on kaikkiaan varsin väljää, ja sen jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon hallinnollisia seuraamuksia koskevat sääntelyperiaatteet (ks. LAKO 12.10.4).

Joitakin yleisempiä ja teknisiä huomioita

Säännöskohtaiset perustelut ovat paikoin erittäin niukat tai niitä ei ole ollenkaan, so. perusteluissa vain toistetaan itse säännös. Ehdotettujen 5–8 §:n perusteluista tulisi jatkovalmistelussa täydentää siten kuin HELO ohjeistaa (Hallituksen esityksen laatimisohejeet 7 luku). Niissä on annettava säännösten ehdotetusta sisällöstä lisää tietoa sekä eduskunnalle että lain soveltajalle. On selostettava muun muassa se, minkälaista muutosta vallitsevaan oikeustilaan ne merkitsevät, jos ne sellaista merkitsevät. Selostusta on havainnollistettava esimerkein tilanteista, joihin säännöstä sovellettaisiin.

Esitysluonnoksessa todetaan, että ”Koska jakeluinfrasetuksella kumotaan jakeluinfradirektiivi, on direktiivin täytäntöön panemiseksi säädetty jakeluinfralaki kumottava”. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi laki liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta ja samalla voimassa oleva laki kumottaisiin (s. 12, 13). Oikeusministeriö toteaa, ettei direktiivin kumoaminen välttämättä edellytä kansallisen lain kumoamista. Yksi sääntelyvaihtoehto voisi olla se, että voimassa olevan jakeluinfralain tarkoitusta koskevaa pykälää muutettaisiin ja samalla tehtäisiin asetuksen edellyttämät muutokset kyseiseen säädökseen.

1. Lakiehdotuksessa määriteltäisiin tankkausasteiden ylläpitäjä, mutta kyseistä määritelmää käytettäisiin vain kerran (3 §). Vaihtoehtoisen polttoaineen määritelmää ei käytetä säännöksissä kertaakaan, vaan käsitettä tarvitaan ainoastaan lain nimikkeessä ja 1 §:n viittauksessa. Määritellyt eivät siksi vaikuta tarpeellisilta, saati hyödyllisiltä (ks. Lainkirjoittajan opas, luku 23).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti katsottu, että valvontatyyppisten tarkastusten sääntelyssä (1. LE 6 §) on syytä viitata hallintolain 39 §:n säännöksiin hallintoasian käsittelyyn liittyvässä tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä (esim. PeVM 9/2018 vp). Kotirauhan suojan piiriin kuuluvat tilat on ehdotuksessa rajattu nimenomaisesti tarkastusoikeuden

ulkopuolelle, mitä on pidettävä säädöksen soveltamisalan ja valvonnan alan kannalta perusteltuna ratkaisuna.

Sana ”osaltaan” 1 §:ssä vaikuttaa tarpeettomalta. Riittänee, että pykälän perusteluissa kerrotaan ehdotettuun tapaan säädöksen olevan osa laajempaa lainsäädäntökokonaisuutta.

Ehdotetun 3 §:n 1 momentissa säädetään polttoaineiden hinnoista ja yhteisestä menetelmästä, 2 momentissa tiedoista, joilla nähtävästi tarkoitetaan molempia. Momenteissa käytettyjä sanoja voisi vielä pyrkiä yhteismitallistamaan.

Valvonta kohdistuu kyllä täsmällisesti 4 §:ssä lueteltuihin artikloihin, mutta luetelluista artikloista vain 21 artiklan perusteella komissio voi antaa delegoituja säädöksiä. Pykälässä käytetään kuitenkin ilmaisua ”niiden nojalla annettujen EU:n säädösten”.

2. Laki rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annetun lain 4 ja 9 §:n muuttamisesta

-

3. Laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta

-

Suurpää Johanna
Oikeusministeriö

Tarkka Anna-Stiina
Oikeusministeriö